

VERGADERING RAADSCOMMISSIE 2012

VOORSTEL

Registratienummer R-2012-0095/1
Bijlage(n)
Onderwerp Groenkwaliteit en groenonderhoud
Gemeente Beemster

Middenbeemster, 22 mei 2012

Inleiding en probleemstelling

De gemeente Beemster heeft een groot deel van haar vermogen geïnvesteerd in voorzieningen voor haar inwoners, zoals wegen, verlichting, riolering, speelplaatsen, straatmeubilair, gebouwen en groen.

Het onderhoud van deze zogenaamde kapitaalgoederen is van belang voor het functioneren van de gemeente op diverse gebieden. Ook voor de inwoners is de kwaliteit van hun woon- en leefomgeving van groot belang. Dit blijkt uit diverse signalen uit de Beemster samenleving waarin inwoners aangeven de kwaliteit van de openbare ruimte hoog te waarderen.

Teruglopende kwaliteit kan leiden tot kleine ergernissen, klachten of zelfs serieuze ongelukken. Het is daarom belangrijk dat de kapitaalgoederen van Beemster door middel van vastgestelde kwaliteitsnormen zo efficiënt mogelijk beheerd en onderhouden worden. De sector Grondgebied heeft een opdracht gekregen, via het collegewerkplan, om een Beeld- en kwaliteitsplan Groen op te stellen en daaraan gekoppeld een Beheer en onderhoudsplan Groen. Daarin kunnen kosten inzichtelijk gemaakt worden, waardoor keuzes op het gebied van kwaliteit en kostenbesparingen gefundeerd kunnen worden gemaakt.

Vervolgens is de sector Grondgebied opdracht gegeven om een bezuiniging te realiseren van € 100.000. In de begroting 2012 wordt rekening gehouden met € 100.000 jaarlijkse vermindering aan kosten voor openbaar groen vanaf het jaar 2014.

Tevens is een derde opdracht meegegeven om een onderzoek in te zetten naar de mogelijke inzet van inwoners en bedrijven bij het beheer en onderhoud van hun eigen woon- en leefomgeving.

Vooruitlopend op deze ontwikkelingen zijn twee door pensionering ontstane vacatures niet ingevuld, waardoor het Team Gemeentewerken momenteel menskracht tekort komt om het beheer uit te voeren op het kwaliteitsniveau zoals men dat tot april 2010 gewend was.

Oplossingsrichting

Algemeen

De inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte en in het bijzonder van het openbaar groen binnen de bebouwde kommen van de gemeente Beemster is van oudsher van hoge kwaliteit geweest.

In de Omnibusenquête 2008 scoort Beemster op de onderdelen straatverlichting, openbaar groen, onderhoud fietspaden, onderhoud wegen en straten, speelvoorzieningen, onderhoud bankjes, onderhoud voetpaden en trottoirs en schoonmaken openbare ruimte op alle fronten het hoogst in vergelijking met de andere gemeenten in de regio.

Minder inkomsten bij gemeenten nopen de gemeenten zuiniger en nog slimmer om te gaan met gemeenschapgeld. In de begroting van 2012 heeft de gemeenteraad reeds een voorschot genomen door bezuinigingen op het onderdeel openbaar groen in te passen met een concreet bedrag van € 40.000.

Onderzoek naar bezuiniging

Om de bezuinigingsslag helder en concreet te maken is op 28 september 2011 aan R.I.E.T. Groenadviesburo voor Ruimtelijke Inrichting en Techniek B.V. opdracht gegeven om een nader onderzoek te doen en een vijftal onderzoeksvragen specifiek te beantwoorden.

De onderzoeksvragen en de beantwoording daarvan vindt u in het voor u ter inzage gelegde rapport "Groenkwaliteit en Groenonderhoud Gemeente Beemster, april 2012, revisie 3".

In het bijgevoegde rapport zult u besparingen aangereikt krijgen die het mogelijk maken om op de begrotingspost openbaar groen op een totaalbedrag van € 550.000 voor 2014 en verder jaarlijks een besparing te realiseren van de gewenste € 100.000 .

Gemeentewerken, draagvlak en vergelijk.

Vanaf het eerste moment dat buro R.I.E.T. aan de slag is gegaan zijn ook een viertal medewerkers van Gemeentewerken betrokken bij het proces. De betrokkenheid van medewerkers achten wij van vitaal belang om draagvlak en eensgezindheid te krijgen, dit omdat het uiteindelijke veranderingsresultaat mede afhangt van het geloof in de voorgestelde plannen.

Alle stappen in het rapport, onderzoek huidige kwaliteit, verhouding normen en uurbesteding, alternatieven en omvormingen zijn besproken en worden door de medewerkers als realistisch en uitvoerbaar beschouwd.

In het rapport is tevens berekend wat het huidige onderhoud volgens standaardnormen zou kosten en wanneer dat door een marktpartij zou worden uitgevoerd. In beide berekeningen kwam naar voren dat de huidige werkwijze van Gemeentewerken nagenoeg overeenkomt met "de norm" en "de markt". Dit kan als compliment worden gezien voor de uitvoerende mensen, echter ook voor de aansturing daarop.

Hoe kan de € 100.000 bezuiniging worden behaald

Om de beoogde € 100.000 bezuiniging daadwerkelijk te halen dienen onderdelen van het openbaar groen voor een deel te worden omgevormd en dient met een lagere beeldkwaliteit (B i.p.v. A) genoeg te worden genomen. Uiteraard is het mogelijk keuzes te maken, maar daarmee komt de beoogde bezuiniging onder druk te staan . De omvormingen in het rapport zijn (voorbeeld) keuzes van dit moment. Per onderdeel zal maatwerk moeten worden gemaakt en bekeken moeten worden of dat het meest logisch is.

Concreet is de afgelopen jaren ca. 11.400 uur besteed aan groenonderhoud. Voor de, in het rapport beschreven, eindsituatie is berekend dat kan worden volstaan met ca. 8.400 uur.

De omvormingen en de kwaliteitsverlaging zijn onderstaand op hoofdlijnen beschreven, voor een specifiekere doorkijk van de maatregelen verwijzen wij u naar het rapport.

Omvormingen

Indien alleen de omvormingen worden toegepast als maatregel dan is het mogelijk om per jaar ca. 750 + 120 uur te besparen op groenuren. Om de omvormingen daadwerkelijk uit te kunnen voeren is een eenmalige investering noodzakelijk van ca. € 99.000.

De omvormingen genoemd in het rapport zijn op hoofdlijnen:

- ca. vijftig procent verwijdering van knotbomen,
- ca. tien procent bodembedekkers omvormen naar heesters,
- ca. vijftig procent rozen omvormen naar heesters,
- ca. vijftig procent (vaste) planten omvormen naar heesters,

- ca. tien procent bosplantsoen omvormen naar gazon,
- ca. vijftig procent opheffen plantenbakken,
- het extensiever maaien van dorpsranden.

In het rapport en de tabellen zijn de beoogde omvormingen specifiek beschreven en voor een deel op menukaarten weergegeven. Hierdoor wordt in één oogopslag een indruk gegeven van te behalen resultaten.

Overigens geldt dat een omvorming niet zomaar zal plaatsvinden. Daarvoor is een communicatietraject noodzakelijk. De insteek is om per situatie te kijken of aangrenzende bewoners zich kunnen vinden in de omvorming en of er eventueel ook alternatieven mogelijk zijn zoals onderhoud door bewoners (hierover verderop in dit advies meer, onder burgerparticipatie).

Verlaging van kwaliteitsniveau onderhoud van het openbaar groen

Zoals eerder opgemerkt: de inrichting en het onderhoudsniveau van openbaar groen is van altijd van hoge kwaliteit geweest. Afgelopen jaar is er echter voorzichtig aan de beeldkwaliteit getornd vanwege een tekort aan menskracht.

De externe adviseur, buro R.I.E.T. kenmerkt de bestaande beeldkwaliteit als een bijna optimale kwaliteit A en geeft aan dat met een beeldkwaliteit B een besparing is te behalen van ca. 2.000 uur.

Noot, de Kwaliteitscatalogus CROW (kenniscentrum voor infrastructuur) gaat voor beeldkwaliteit uit van A, A, B, C en D. Het is desgewenst mogelijk deze catalogus in te zien.*

Evenals bij omvormingen zal ook de verlaging van beeldkwaliteit soms nader bekeken moeten worden en ook hier kan het zijn dat inbreng van aangrenzende bewoners aanleiding kan zijn tot het zoeken van alternatieven.

Totale besparing

Indien omvormingen en een andere kwaliteitsniveau volledig worden toegepast dan is het mogelijk om ca 2.900 uur te besparen op menskracht en is de beoogde € 100.000 bezuiniging een feit.

Opgemerkt wordt dat de besparing op basis van hoeveelheden theoretisch is bepaald, maar zeker als haalbaar wordt beschouwd. Echter de daadwerkelijke uitvoering dient met maatwerk en in overleg met bewoners totstand te komen.

Uitzondering bij de verlaging beeldkwaliteit

Vooralsnog wordt de omgeving rondom het gemeentehuis nog gekenmerkt als een te onderhouden gebied met een beeldkwaliteit A. De werelderfgoed status en het feit dat vanuit het gemeentehuis veel activiteiten zijn georganiseerd kan een motief zijn terughoudend te zijn met een kwaliteitsverlaging. Overigens heeft de beplanting de afgelopen jaren al een bepaalde verandering ondergaan omdat sterke planten zich ontwikkelen ten koste van de zwakkere. Voorgesteld wordt om de omgeving van het gemeentehuis bij voorkeur te handhaven als beeldkwaliteit A met als aandachtspunt dat een ombouw naar een beter te onderhouden plantenassortiment de voorkeur heeft.

Beheerplan

De tabellen behorende bij het rapport die de huidige situatie weergeven en vervolgens zijn omgezet in een situatie met omvorming en kwaliteitsverlaging, kunnen worden toegepast als beheerplan. De tabellen geven de frequenties aan van alle noodzakelijk activiteiten en zijn in ieder geval een theoretische aanzet om te komen tot verlaging van uren.

U dient te beseffen dat seizoens- en weeromstandigheden een belangrijke oorzaak kunnen zijn dat uren per jaar kunnen verschillen. De voorgestelde systematiek om met beheertabellen te gaan werken zorgt ervoor dat, meer dan voorheen, een gestructureerde werkwijze noodzakelijk is.

Versleten groen

Niet in het rapport meegenomen, en strikt genomen is dat ook een lastig item, is het vervangen van zogenaamd versleten groen. Bomen, groenperken, beplanting, alles nadert op enig moment z'n eindlevensduur.

Tot op de dag van vandaag is met versleten groen praktisch omgegaan en worden deze werkzaamheden zoveel als mogelijk binnen bestaande jaarbudgetten uitgevoerd.

Gelet op de financiële budgetten is doorgaan met de huidige werkwijze een voorgesteld uitgangspunt.

Snippergroen

De eventuele uitgifte van snippergroen en de besparingen daarop wordt door de externe adviseur van buro R.I.E.T. als zeer minimaal beschouwd.

Voorgesteld wordt om dit onder burgerparticipatie (zie hierna) nader onder de aandacht van inwoners te brengen. Indien mensen wordt gevraagd of men onder bepaalde condities iets wil kopen dan volgen daar ongetwijfeld reacties op.

Keuzes en mogelijkheden

De reden dat op dit moment keuzes en de vraag hoe en of bezuinigingen worden gehaald nog relatief open staan heeft te maken met de informatie zoals hierboven beschreven.

Met name invloeden van buitenaf kunnen aanleiding zijn om nog even pas op de plaats te maken met concrete besluiten.

Enkele voorbeelden.

Het is mogelijk om de knotwilgen, die in het omvormingsplan voor 50 procent verdwijnen, te handhaven en via burgerparticipatie alsnog het beoogde bezuinigingsresultaat te verkrijgen. Dus dat de burgers het knotten uitvoeren en al zo meer.

Maar ook het onderhouden van plantenbakken en het onderhouden van eenjarige bloemperken zijn activiteiten die wellicht in stand kunnen blijven indien inwoners betrokken worden.

Zo zijn er ongetwijfeld nog meer voorbeelden te benoemen.

Burgerparticipatie

Hoezeer zijn de inwoners betrokken met hun woonomgeving en of zij bereid zijn daarvoor de handen ineen te willen slaan om de kwaliteit van het openbaar groen te behouden, moet blijken uit gesprekken met bewoners van wijken en buurten. In het algemeen is inzet van de individuele inwoner geen oplossing om onderhoud openbare ruimte op een duurzame wijze uit te voeren. Wij stellen daarom voor om in gesprek te gaan met de vele momenteel actieve buurtverenigingen. In een nader op te stellen participatieplan zal dat verder uitgewerkt kunnen worden.

Rapport in samenhang met het te onderhouden gebied c.q. nieuwe woongebieden

Omdat Leeghwater 3^e fase vorig jaar nog in aanbouw was en omdat het rapport van buro R.I.E.T. de groen werkzaamheden van Gemeentewerken vergelijkt met normonderhoud is ervoor gekozen om alleen het bestaande openbaar groen in te voeren in de tabelbladen.

Het bovenstaande betekent dat voor de uitbreiding plan Leeghwater 3^e fase in de begroting 2013 en verder een bedrag opgenomen gaat worden voor onderhoud openbare ruimte en niet specifiek om formatie uitbreiding.

Uiteraard zal dit ook gaan gelden voor De Tuinderij en De Keijser.

Uitgaan van omvormingen en/of een lagere kwaliteit in het bestaande openbare groen betekent ook de toepassing van andere werkmethoden met eventuele inzet van derden.

Enerzijds zal Gemeentewerken dus werkzaamheden in Leegwater 3^e fase kunnen gaan uitvoeren en anderzijds kunnen derden dan de veranderde werkzaamheden doen in het huidige bestaande gebied.

Zo kunnen bijvoorbeeld de gazontaluds aan de buitenzijde van woonwijken minder gemaaid worden, maar met een speciale maaier die ingehuurd wordt.

Resumerend

Resumerend kan worden gesteld dat de beoogde bezuiniging van € 100.000 met ingang van 2014 mogelijk is, maar dat nog een aantal slagen hiervoor noodzakelijk is.

- ⇒ Een aantal omvormingen openbaar groen die geen directe binding hebben met aangrenzende woningen kunnen dit jaar al worden ingezet.
- ⇒ De verlaging beeldkwaliteit van A naar B kan voor een groot deel van de openbare ruimte worden toegepast vanaf het moment dat de raad daarvoor het groene licht heeft gegeven.
- ⇒ Geadviseerd wordt een participatietraject in te gaan met dorpsraden en buurtverenigingen en te polsen in hoeverre men bereid is tot het onderhouden van openbaar groen, wellicht middels adoptie en/of huur daarvan onder de voorwaarde dat dit groen het openbare karakter blijft behouden.
- ⇒ Indien de inbreng van dorpsraden, buurtverenigingen en bewoners geen of weinig resultaat gaat geven is het alternatief dat alle beoogde maatregelen uit het rapport uitgevoerd gaan worden. Het is dan van groot belang dat de inwoners via diverse kanalen goed worden geïnformeerd zodat er geen stortvloed aan klachten zal ontstaan omdat het openbaar groen opeens van mindere kwaliteit is dan voorheen.
- ⇒ Een punt van aandacht zijn financiën om een en ander uit te werken. Strikt genomen zijn de beschikbare middelen uit de vacatureruimte 2012 en 2013 (lees ook financiële consequenties) voldoende om tot het eindresultaat te komen. Echter indien het eindresultaat pas ergens in 2014 kan worden behaald is er tot die tijd inhuur van menskracht nodig om geen oneigenlijke werkachterstanden te krijgen.
- ⇒ Tevens een punt van aandacht, de communicatie en participatie met bewoners dient vanuit de sector Grondgebied plaats te vinden. Op korte termijn is binnen de sector hiervoor geen tijdruimte. Er zullen derhalve afspraken moeten gemaakt in prioritering van werkzaamheden.

Meetbare doelstelling

M.b.v. Kwaliteitscatalogus openbare ruimte kan over drie jaar de kwaliteit van het groenonderhoud worden gemeten en afgezet worden tegen de huidige stand van zaken.

Financiële consequenties

Op dit moment zijn de financiële consequenties niet exact in beeld te brengen.

Strikt genomen is, om de beoogde besparing van € 100.000 te realiseren, een eenmalige investering van € 99.000 noodzakelijk

In de begroting van 2012 is op bladzijde 21 bij de toelichting aangegeven dat voor 2012 met € 40.000 en voor 2013 met € 60.000 een deel van de totale besparing (€ 100.000) rekening wordt gehouden.

Op dit moment lijkt het nog mogelijk om met het restant budget uit vacatureruimte Gemeentewerken 2012 en uit vacatureruimte Gemeentewerken 2013, indien dat wordt opgenomen, (Fcl 53005000, Ecl 11000) het overgrote deel van de omvormingen te kunnen bekostigen.

Het op dit moment nog beschikbare bedrag voor 2012 betreft: € 87.440 (vacatureruimte) - € 40.000 (stelpost vermindering lasten voor openbaar groen) -€ 18.500 (inhuur 2012) = € 28.940.

Het voorlopig beschikbare bedrag voor 2013 betreft: € 121.966 (vacatureruimte) - € 60.000 (stelpost vermindering lasten voor openbaar groen) = € 61.966. Dus de dekking komt hiermee op € 28.940 + € 61.966 = € 90.906, dus een tekort van € 8.094. Gezien deze dekking zal de uitvoering gedeeltelijk in 2012 en gedeeltelijk in 2013 moeten plaatsvinden (gefaseerd).

Overige consequenties

De inwoners van Beemster zullen ongetwijfeld de kwaliteitsverlaging gaan waarnemen. Het is van groot belang dat via communicatie wordt uitgelegd waarom die kwaliteitsverlaging noodzakelijk is.

Monitoring evaluatie

Er kan besloten worden tot evaluatie. Of bij een teleurstellende evaluatie terug gegrepen kan worden naar een openbaar groen situatie zoals deze van oudsher is geweest valt te betwijfelen. Wel zijn eventuele aanpassingen wellicht mogelijk en kan worden bijgestuurd.

Voorgesteld besluit

- Kennis te nemen van het rapport “Groenkwaliteit en Groenonderhoud Gemeente Beemster, april 2012, revisie 3”.
 - Op basis van genoemd rapport te besluiten om:
 - de doelstelling om een besparing van € 100.000 op het onderdeel groen te realiseren formeel te bekrachtigen door in te stemmen met onderstaande maatregelen,
 - in te stemmen met de aanbevelingen uit het rapport waaruit voortvloeit een lagere (maar nog steeds acceptabele) beeldkwaliteit openbaar groen,
 - waar mogelijk de omvormingen van het openbaar groen bewerkstelligen, hierbij in acht te nemen de navolgende aandachtspunten:
 - zo snel als mogelijk een communicatietraject op te starten waarin dorpsraden, buurtverenigingen en eventueel bewoners zal worden gevraagd zich te melden voor het zogenaamde adopteren van openbaar groen, danwel dat men zich bereid toont om onderhoud openbaar groen op zich te nemen,
 - waar mogelijk een start te maken met omvormingen openbaar groen, hierbij vooralsnog te ontzien de omvormingen die kunnen leiden tot discussie met inwoners,
 - een standpunt innemen of het gebied rondom het gemeentehuis een beeldkwaliteit A behoort te houden of dat dit ook wordt omgevormd c.q. naar een kwaliteit B wordt gebracht en onderhouden.

Communicatie

Voorgesteld wordt om de mensen van communicatie te betrekken bij het communicatietraject en hiervoor tijd en middelen beschikbaar te stellen.